

DESPRÉS DE LES QUATRE DE LA TARDA

Fins aleshores no havia anat gaire a córrer pels carrers amb els nois del poble. Una coxàlgia, que vaig patir fins als volts d'aquell 189..., m'havia fet sentir temorenc i desgraciat. Encara em veig perseguint els companys eixerits pels carrerons que envoltaven la casa, saltironant amb penes i treballs amb un sol peu.

Per això no em deixaven sortir gaire. I recordo que la Millie, que estava molt orgullosa de mi, em va fer tornar a casa més d'una vegada amb un reguitzell de clatellots per haver-me trobat així, saltant a peu coix, amb els galifardeus del poble.

L'arribada de l'Augustin Meaulnes, que coincidí amb la meua guarició, fou el començament d'una nova vida.

Abans que ell vingués, quan les classes s'havien acabat, a les quatre, començava per a mi una llarga vetllada de solitud. El pare passava el foc de l'estufa de la classe a la llar de foc del nostre menjador; i de mica en mica els darrers nois que ronsejaven abandonaven l'escola ja freda on giravoltaven remolins de fum. Encara hi havia alguns jocs, algunes corregudes pel pati; després s'anava fent fosc; els dos alumnes que havien escombrat la classe anaven a buscar la caputxa i l'esclavina al cobert, i marxaven ben de pressa, amb el cistell al braç, deixant la portalada oberta...

Aleshores, fins que hi havia una espurna de claror, em quedava al fons de l'ajuntament, tancat als arxius plens de mosques mortes, de cartells sacsejats pel vent, i llegia assegut en una vella bàscula, a la vora d'una finestra que donava al jardí.

Quan ja era fosc i els gossos de la masia veïna començaven a lladrar i veia llum a la finestra de la cuina, me n'anava cap a casa. La mare havia començat a preparar el sopar. Pujava tres graons de l'escala de les golfes, m'asseia sense dir res i, amb el cap recolzat als freds barrots de la barana, mirava com la mare encenia el foc en aquella estreta cuina on vacil·lava la flama d'una espelma...

Però vingué algú que m'apartà de tots aquells plaers de noi tranquil. Algú bufà l'espelma que il·luminava per a mi el dolç rostre matern atent al sopar. Algú apagà la làmpada al voltant de la qual nosaltres érem una família feliç, a la nit, un cop el meu pare havia posat els porticons de fusta a les portes vidrieres. I aquest algú fou l'Augustin Meaulnes, que els altres alumnes anomenaren ben aviat el gran Meaulnes.

Tan bon punt es quedà a pensió a casa nostra, és a dir, des del principi de desembre, l'escola no romangué mai més buida a la tarda, després de les quatre. Malgrat el fred de la porta de vaivé, els crits dels que escombraven i les seves galledes d'aigua, sempre hi havia, després de les classes, a l'aula, una vintena d'alumnes grans, tant del camp com del poble, al voltant del Meaulnes. I era un mai no acabar de discussions, de baralles, enmig de les quals jo m'introduïa amb inquietud i plaer.

El Meaulnes no deia res, però era per ell que, a cada moment, algun dels més xerraires s'avançava enmig del grup i, prenent com a testimoni ara un, ara un altre dels seus companys que l'aprovaven clamorosament, contava alguna llarga bretolada, que tots els altres seguien, bocabadats, rient per sota el nas.

Assegut damunt d'un pupitre, balancejant les cames, el Meaulnes reflexionava. En els moments divertits també reia, però discretament, com si es reservés les riallades per a alguna història millor, que sols ell coneixia. Després, quan es feia fosc, quan la

llum de les finestres de la classe ja no il·luminava el grup confús dels nois, el Meaulnes s'aixecava de sobte i, travessant ràpidament el cercle, cridava:

—Va, nois! Som-hi!

Aleshores tots el seguien i se'n sentien els crits fins a negre nit, a dalt de tot del poble...

Ara ja els acompanyava alguns cops. Amb el Meaulnes, anava a la porta de les quadres dels afores, a l'hora que munyen les vaques... Entràvem als obradors i, des del fons de la foscor, el teixidor, entre passada i passada del teler, deia:

—Ja tenim els estudiants aquí!

Generalment, a l'hora de sopar, ens trobàvem a la vora de l'escola, a casa d'en Desnoues, el carreter, que també era ferrador. El seu obrador era un antic alberg, amb portes grans de dues fulles, que deixaven obertes. Del carrer estant se sentia xerricar la manxa de l'enclusa, i de vegades, a la claror de la fornal, des d'aquell lloc obscur i dringadís, vèiem gent del camp que havia aturat carro i cavall per fer-la petar una estona; també algun estudiant com nosaltres, repenjat a una porta, que mirava sense dir res.

I fou allí on començà tot, uns vuit dies abans de Nadal.